



TUNGER AF ILD OG DOG PRÆDIKEN MILD
FLEMMING BAATZ KRISTENSEN
 LOHSE, 2023
 419 SIDER

Anmeldt af Steen Frøjk Søvnald

Flemming Baatz Kristensen har været sognepræst i 41 år, først i Vigerslev kirke og derefter i Sct. Pauls Kirke i Aarhus. Nu som »pastor emeritus« har han med bogen *Tunger af ild og dog prædiken mild* skrevet en stor, personlig og teologisk refleksionsbog, der trækker tråde gennem mere end fire årtiers præstetjeneste i Danmark. Den fungerer både som en erindringsbog og rummer samtidig en teologisk selvforståelse og en praktisk indføring i centrale dele af præsteembedet. Bogen er vanskelig at genrebestemme, for den er hverken skrevet som et systematisk teologisk værk eller som ren selvbiografi, men som en blanding, hvor fortælling, refleksion og præstelig praksis væves sammen til et samlet vidnesbyrd om, hvad det vil sige at være præst »med tunger af ild« – båret af Åndens kraft – og samtidig »prædiken mild« – præget af ydmyghed, nænsomhed og pastoral omsorg. Under læsningen har jeg skiftevis kaldt bogen »præstebioграфи«, »præstespejl«, »pastoralteologi« og

»præstekalejdoskop«. Det kan forstås som en antydning af, at bogen vil meget, og måske også for meget. På den anden side kan man bruge den som opslagsbog til bestemte sider af præstetjenesten.

I bogens indledende og fortrinsvis biografiske del skildrer Kristensen sin tidlige opvækst i Hirtshals og de første spirer til en præstekaldelse. Han voksede op i et hjem, der ikke var markant teologisk, men hvor kristendommen er nærværende som en grundlæggende livsforståelse. Han beskriver møder med præster, forskellige miljøer og forkyndere, som satte sig dybe spor – både positivt og negativt – og som langsomt formede hans egen forståelse af evangeliet. Allerede her bliver et centralt tema tydeligt: kaldet til at forkynde Kristus er ikke noget, man »vælger« som et job, men et kald fra Gud, der vokser frem gennem erfaring, modstand, opmuntringer og livets mange hændelser. Præsten fra Hirtshals, Asger Højlund, og særligt den svenske biskop Bo Giertz var

med til at forme ham og blev årsag til, at han allerede i teenageårene blev en entusiastisk evangelist i Hirtshals og omegn. Han beskriver fem åbenbaringer, som hver for sig satte betydelige og nye retninger for hans forståelse af kirkens rolle.

En markant del af Kristensens teologiske dannelse skete på og omkring Menighedsfakultetet i Aarhus. Det var pionertid dengang i dette særlige kirkelige og teologiske miljø – højkirkeligt, luthersk funderet, levende tro. Han beskriver lærere, traditioner og debatter, som både opbyggede og udfordrede hans forståelse af troen. I disse år modnedes hans syn på Skriften, sakramenterne og præsteembedet. Han oplevede også, hvordan kirkelige fronter kan være skarpe, og hvordan teologisk overbevisning kan blive en belastning, hvis den bruges uden ydmyghed. Selv står han ifølge egen overbevisning på evangelisk-luthersk grund, men med åbenhed over for det økumeniske og med særlig veneration over for katolsk og ortodoks tradition. Den katolske kirke roses for at bevare kirkens frihed og stå fast på en kristen bekendelse. I den ortodokse kirke finder han en dyb, levende spiritualitet og en god, åndelig vejledning. Og der er også et lille suk: »Vi får nok ikke indført røgelsen. I himlen skal det bedre blive – for der er røgelse« (s. 286). Han beskriver sig selv som moderat højkirkelig og missionsmand med lille »m«. På trods af klar stillingtagen i klassiske teologiske standpunkter som alles frelse, modstanden mod kvindelig præstetjeneste og mod vilse af fraskilte og to af samme køn og etiske problemstillinger som kampen mod fri abort, fremholder han med lyst sind og

energisk stemme, at præstens rolle i kirkekampen er positiv for den gode teologi og troen på Kristi nærvær. Der er en optimistisk tone gennem hele bogen.

Da Kristensen trådte ind i præstegeringen, mærkede han hurtigt, at selv et solidt teologisk fundament kun delvist forbereder en på virkelighedens møder med mennesker. Han fortæller om de første gudstjenester, de første sjælesorgsamtaler, de første begravelser og om den særlige blanding af ærefrygt og nervøsitet, der følger med at skulle forkynde Guds ord til virkelige mennesker i virkelige livssituationer. Han lægger ikke skjul på sine egne fejl, usikkerheder og misforståelser – og netop denne ærlighed er noget af det, der gør bogen værdifuld. Den viser, hvordan præsteembedet ikke kun er en position, men en livslang læringsproces, hvor ydmyghed og selvindsigt er nødvendige dyder.

Anden del af bogen har præstens person og embede i centrum og omhandler en præsts person og åndelige liv, og derefter følger otte kapitler med overskrifterne »Præsten og ...«. Det handler om visionen, forkyndelsen, liturgien, undervisningen, sjælesorgen, de kirkelige handlinger, folkekirken – og til sidst tiden og evigheden med en prædiken af Bo Giertz. I denne del finder vi også bogens mest belærende dele. Ordet »skal« forekommer talrige gange, og det kan opleves noget formående og rigoristisk (se for eksempel s. 144 nederste afsnit). Med fordel kunne en del af »skal'erne« være udskiftet med spørgsmål til overvejelse.

Et af de centrale kapitler handler om prædiken: dens indhold i lov og evan-

gelium, dens formål og dens vanskeligheder. Her udfolder Kristensen den dobbelte virkelighed, som også bogens titel peger på. På den ene side er forkyndelsen båret af »tunger af ild« – hentydningen til Pinsens Ånd, der gør ordet levende og virkningsfuldt. Forkyndelsen må derfor være frimodig, sand og gennemtrængende. På den anden side skal prædikenen være »mild«: præget af, at evangeliet gives som en gave, der kan bæres og modtages. Kapitlet er gennemsyret af et grundlæggende evangelisk anliggende: at Kristus gives, ikke blot forklares; at nåden ikke kan kontrolleres, men modtages; og at præsten forkynder som én, der selv er underlagt evangeliet.

Et andet stort tema er sakramenterne, særligt nadveren. For Kristensen er nadveren ikke blot en rituel handling, men selve hjertet i kirkens liv: det sted, hvor mennesker modtager Kristus konkret og legemligt. Han beskriver en vifte af nadversituationer gennem årene: stille hverdagsgudstjenester med få kommunikanter, travle søndage, store højtidsgudstjenester og intense hospitalsbesøg, hvor nadveren bliver en slags livline. Forfatteren argumenterer for, at nadveren i moderne folkekirkelig praksis nogle gange er blevet skubbet til side til fordel for prædikenen – men at denne skævvridning ikke stemmer med klassisk luthersk tradition, hvor ord og sakramente hører uløseligt sammen.

På sjælesorgsområdet er Kristensen erfaringsbaseret snarere end systematisk. Hans tilgang er præget af empati, lytten, tilstedeværelse og en stærk bevidsthed om, at præsten aldrig må blive terapeut,

socialrådgiver eller livscoach. Han insisterer på præstens rolle som evangeliets forvalter, og denne renhed i embedssynet vil tiltale nogle læsere og udfordre andre. Kristensen gør meget ud af at beskrive præsten som en person, der både er fyldt med autoritet og samtidig dybt afhængig af menigheden. Han deler historier om konflikter, samarbejde, vanskelige kollegiale situationer og om den store gave, det kan være at arbejde sammen med engagerede frivillige, kirkeværger, menighedsråd og kolleger. Et tilbagevendende tema er, hvordan præsten skal turde være et menneske – med begrænsninger, fejl og træthed – og ikke ende som en rolle, han ikke selv kan leve op til.

Han beskriver også, hvordan præster kan komme til at brænde ud – og hvorfor det er så vigtigt at bevare forbindelsen til bønnens rum, til menighedens ansvarsfællesskab og til en sund forståelse af, at evangeliets frugt ikke kan fremtvinges af præstens indsats, men kun bæres af Guds Ånd.

Mod bogens slutning vendes blikket mod folkekirkens udvikling og fremtid. Kristensen argumenterer for, at kirken må stå fast på sit evangeliske og sakramentale fundament – og samtidig være missionsorienteret, deltagende og nærværende i samfundets udfordringer. Han ser både tegn på håb og tegn på krise: færre kirkegængere, øget individualisme, men også en ny længsel efter autenticitet, ritualer og åndelighed.

Han er kritisk over for tendenser, der gør kirken til et kulturhus, et eventcenter eller en terapeutisk instans – men samtidig understreger han, at præster og me-

nigheder skal være åbne for mennesker, hvor de er, og møde dem med evangeliets mildhed og kompromisløse kærlighed.

Bogen er skrevet i et klart og levende sprog, nærmest talesprogsagtigt. Har man hørt Kristensen holde prædiken eller bibeltime, hører man let formuleringerne nedfældet i bogen. Den bærer præg af en præst, der både elsker sin kirke, sin tradition og sin tjeneste – men som heller ikke er bange for at pege på det, der kunne være bedre. Forfatterens ærlighed om egne fejl og nederlag skaber en varm og menneskelig fortælling, der giver læseren et realistisk indblik i præstens liv og de åndelige kampe, der følger med. Dog betyder den episodiske opbygning, at bogen ikke altid bærer fremdrift. Den læser sig ikke som en samlet fortælling, men mere som en mosaik af erfaringer, teologiske pointer, anekdoter, konflikter og indsigter. For nogle læsere kan det skabe indtrykket af en vis redundans eller manglende nerve i fremstillingen. For andre er dette en styrke – det gør bogen anvendelig i mindre bidder, næsten som en pastoral læsebog.

Bogens svagheder ligger primært i dens størrelse og dens meget brede tematiske spændvidde. Nogle passager fremstår gentagende, andre for detaljerede (for eksempel i en minutiøs gennemgang af konfirmandundervisningen), og ikke alle kapitler bidrager lige stærkt til helheden. Den kunne med fordel have været strammet redaktionelt. Derudover bærer sproget præg af præstesprog, og selvom det ofte er velformuleret, kan det fremstå lidt internt for læsere uden kirkelig baggrund. Målgruppen er således temmelig

snæver og må primært være teologistuderende og præster, som til gengæld får meget at spejle sig i og lære af. Som sådan kan jeg varmt anbefale bogen, eventuelt som opslagsbog til emner, der har særlig interesse. Jeg håber dog også, at lægfolk vil læse den og få et dybere indblik i præstens egenartede embede og kirkens enestående rolle i Guds plan med verden.